

SLOVENSKI NAROD.

lahaja vsak dan svečer, izimki nedelje in praznike, ter velja po pošti prejemati za avstro-ogerske dežele za vsa leta 15 gld., za pol leta 8 gld., za četrt leta 4 gld., za jeden mesec 1 gld. 40 kr. — Za Ljubljano brez pošiljanja na dom za vsa leta 13 gld., za četrt leta 3 gld. 30 kr., za jeden mesec 1 gld. 10 kr. Za pošiljanje na dom računa se po 10 kr. na mesec, po 30 kr. za četrt leta. — Za tuje dežele toliko več, kolikor poština znaša.

Za oznanila plačuje se od četiristopne petit-vrste po 6 kr., če se oznanilo jedenkrat tiska, po 5 kr., če se dvakrat, in po 4 kr., če se trikrat ali večkrat tiska.

Dopisi naj se izvolé frankirati. — Rokopisi se ne vračajo. — Uredništvo in upravnništvo je v Gospodskih ulicah št. 12.

Upravištvu naj se blagovolijo pošiljati naročnine, reklamacije, oznanila, t. j. vse administrativne stvari.

Položaj na Češkem.

Vlada je predložila deželnemu zboru češkemu punktacijske predloge in to je, kakor vse kaže, začetek zadnjega dejanja tisti tragikomični igri, kateri so na Dunaji navzdeli ime „češko-nemška sprava“ in katero bode deželnozborska večina v kratkem slovesno zaključila. Sprava v tistem neupravičenem in za Čehe žaljivem zmislu, kakor so jo zasnovali ministri in liberalni Nemci, pripeljana je ad absurdum in do tega je tudi priti moralo, ker to, kar določajo Dunajske punktacije nesrečnega spomina, ni in ne more nikdar biti temelj in podloga sporazumljenju dveh narodov, katera oba imata svoje posebne časih dijemetralno nasprotujoče se interese.

Da je bilo sploh mogoče uničiti to pogodbo, za to gré zasluga češkemu veleposestvu. Odkar so začeli energični in delavni Mladočehi nasprotovati punktacijskim dogovorom, bila jim je sreča mila. Vzbudili so narod iz sna in ga naučili za boj proti poniževalnim določbam punktacij; prva žrtev so bili Staročehi, par excellence vladna stranka, ki je slepo služila grofu Taaffeju in njega protislovanski politiki. Staročehi spoznali so — žal, da šele jako pozno — da sprava ni mogoča in da je naravnost proti narodu češkemu naperjena in v tej zavesti hoteli so se odpovedati mandatom ter prepustiti Mladočehom boj proti spravi in nje zagovornikom. To je bila gotovo pametna in tudi izvršljiva misel. Staročehi bili so zavezani sodelovati pri izvrševanju punktacij in ako so se hoteli umakniti temu, bil je jedini pot — odložitev mandatom. Eminentna večina staročeske stranke bila je tudi že zdavno voljna storiti ta korak, a udala se je vedno želji dveh faktorjev, s katerima je bila veliko let v ozki zvezi, udala se je želji konservativnega plemstva in Dunajske vlade, ne zmenec se za voljo naroda. Ali opozicija proti punktacijam rasla je od dne do dne in narasla končno do viška ter z elementarno silo primorala staročesko stranko, da se ali upre punktacijam ali pa odstopi s torišča. Ko so Staročehi uvideli, da jim ni obstanke, ako se ne udajo volji narodovi, in hoteli odložiti mandate svoje, priskočila sta zopet tista dva faktorja, katerima je obstanek

staročeske stranke pogoj za eksistenco, konservativni veleposestniki in vlada, ter žrtvovala težkim srcem spravo.

Mimo liberalnih Nemcev najbolj uneti zagovorniki Dunajskih punktacij, konservativni plemiči češki, motivirali so svoj preobrat v posebni izjavi, katera je vredna, da si jo ogledamo malo bližje. Konservativni plemiči konstatujejo, da so vsprejeli Dunajske punktacije šele potem, ko so prišli do prepričanja, da te določbe niso v nasprotju z njih političnimi in državnopravnimi nazori. Je-li so veleposestniki tudi dandanes še tega mnenja, ni mogoče razviditi iz njih izjave; Staročehi trdili so še pred kratkim to isto, kar konservativni plemiči, sedaj pa priznavajo odkrito, da je gledé punktacij mladočeska sodba jedino prava. V tem je torej bistvena razlika mej nazorom Staročehov in njih konservativnih zaveznikov, mogoče pa je tudi, da veleposestniki niso hoteli naravnost povedati svojega mnenja, kajti v njih izjavi je čitati tudi velevažen stavek: Uvažujé sedanje razmere, nam je priznati, da nedostajajo vsi pogoji, kateri bi omogočili uspešno razpravo punktacijskih predlog.

Da, teh pogojev ni. Narod češki neče o usiljeni mu spravi ničesar vedeti; ker je do dobrega prepričan, da mu je škodljiva, katero prepričanje mu je ravnanje nemških sedeželanov le še potrdilo. Nemcem ni za to, da bi na podlagi punktacij nastal mir in sporazumljenje v kraljevini češki, njim so punktacije samo sredstvo, s katerim bi si radi zagotovili suprematijo in skovali dobro orožje za nadaljni boj.

Češki konservativni veleposestniki naglašajo nadalje v svoji izjavi, da se je punktacijam uprl ves narod češki, a ker je veleposestnikom naloga posredovati mej nasprotnima si strankama in kar najbolj mogoče ublažiti boj, ni moči od njih pričakovati, da se bodo potezali za spravo, o kateri jeden pogodbenikov neče ničesar več slišati, ker se čuti oškodovanega. — To je gotovo pravično in pošteno stališče. Konservativni veleposestniki se ne odrečejo svojemu nazoru, da je sprava mej Čehi in Nemci mogoča in tudi potrebna, takisto za oba naroda, kakor za celokupno državo, pripoznavajo pa,

da to sedaj ni mogoče storiti. Je-li in kdaj bode to mogoče, tega ne pravijo konservativni plemiči v svoji izjavi nikjer, a vsak razmere uvažujoč razumnik bo priznal, da je češko-nemška sprava na takšni podlagi, kakršna je ustvarjena v Dunajskih punktacijah, sploh nemogoča, ker so določbe Dunajskih punktacij nasprotne narodni ravnopravnosti, ker zagotavljajo Nemcem prevlado in ker cepijo državno-pravno celoto, kraljevino Češko. Siloma pa ne more spraviti dveh nasprotujočih si narodov nihče, niti sam grof Taaffe.

Punktacije bodo torej izginile. Nemci upajo, da bode vlada razpustila deželni zbor češki, a to upanje je prazno. Da razpusti vlada deželni zbor češki, bila bi posledica združitve obeh čeških strank, česar se boji grof Taaffe bolj nego samega peklenščeka, kajti njegovega političnega sistema vodilno načelo in izvor vseh uspehov je: „divide et impera.“

Deželni zbor kranjski.

(II. seja, dne 8. marca 1892. leta.)

(Konec.)

Posl. Stegnar opozarja, da je enketa prezrla jedno kajigo, to je nemška slovnica za gimnazija, ki bi bila primerna in ne tako težka in učena v primeri s tretjo slovnico za ljudske šole. Razložek je prevelik. Tudi pri berilih bi bilo gledati na to, da so primerni, kratki in jedrnat in ne predragi.

Poročevalec Šuklje se zahvali za simpatično obliko polemike dveh predgovornikov, tako se lahko pride do sporazumljenja. Naučni minister ne bode prvokrat zvedel mojega mnenja iz današnjega govora — pravi — kajti pri mnogih prilikah poudarjal sem isto tako odločno potrebo znanja nemščine. Res je, da sva se pred 9 leti razgovarjala mnogokrat s poslancem Hribarjem; politika spravila naju je na razna pota. Jaz nesem rekel, da to kar zdaj zahtevam, bi bilo vse, v teoriji ujema se stališče poslanca Hribarja z mojim, v praksi ne. Naj se ne gojijo nikakoršne iluzije. Če so težave pri prestopu s slovenske nižje gimnazije v višjo nemško, temvečje bodo se kazale pri prestopu s slovenske gimnazije na nemško vseučilišče. Poudarjala se je naravna

LISTEK.

Blaznost in ženijalnost.

Znano je, da so bili že starim Grkom blazni ljudje nedotakljivi, sacrosaneti, češ, da so od bogov navdahnjeni. Pytija v Delfah je prerokovala bodočnost le če so jo iz zemlje puhteči plini omamili. Tudi pesnike so imeli Grki za blazne, od bogov navdahnjene. Zato se je Solon blaznega delal, t. j. pesniška navdahnjenost ga je omamila, ko je Ate-njane vspodbujal, naj gredo osvajat Salamina, in zato mu sodržavljani neso storili nič žalega, čeravno je bilo po zakonu prepovedano, kaj takega nasvetovati.

Italijanski zdravnik Lombroso je napisal knjigo o „bolezni na duhu“ in to knjigo čitajo Parižani ravno sedaj najstrastnejše, ker je najslavnejši francoski romanopisec Guy de Maupassant zblaznel in ni upanja, da bi še kdaj ozdravil. Zato se je polotil francoskih knjižnikov velik nemir in vse seza po Lombrosovi knjigi. Pisatelj dokazuje v njej, da se pri ženijalnih ljudeh prav redovito opazajo ravno take lastnosti, kakor pri blaznih. On spominja, da so že stari modrijani trdili, da izvršni državniki, pesniki in umetniki postanejo umobolni

in da trezno mišljenje se ne sklada s pesniško navdušenostjo. Tako je bil tudi naš pesnik Prešeren na zadnje prepričan, da ga vse preganja.

Ženijalni ljudje imajo kakor blazni vročo glavo in mrzle noge; kri jim sili v veliki množini k mozgu in možganom in navadno postanejo popolnoma neobčutljivi za mraz, lakot in žejo. Voltaire, d' Alembert, Fenelon, Napoleon itd. bili so neizrečeno medli tudi v cvetu svojega življenja. Napoleon je pripovedoval, da bitko odločuje jeden sam trenutek, jedna skrita misel, ki se še o pravem času zasveti vojskovedji v glavi. Mnogi so že prispevali pesniški vzlet z majhno vročico, iz katere klijejo misli hitro in same od sebe ter skačejo kakor iskre iz goreče baklje, če ž njo tja in sem mahaš. Göthe je trdil, da kdor hoče peti, mora si razdražiti možgane ter da on more le tedaj pesni zlagati, če je podoben mesečniku. Voltaire je osnoval jeden spev svoje „Henriade“ v snu, Newton je v snu reševal matematične probleme in Mozart je izpovedal, da so se porodile njegove skladbe same po sebi, kakor v snu.

Kakor hitro pa mine navdušenje in vzlet, tedaj pa je ženijalen človek ravno tak, kot drugi smrtniki in časih stoji še mnogo pod njimi. Tasso je sam o sebi pisal: „Kadar mine navdušenje, tedaj

se mi duh kakor zmeša, tedaj ne morem dobrih stihov delati, tedaj niti ne razločujem lepo od ne-lepega.“ Kadar se v ženijih porajajo velike misli, tedaj se ti obnašajo kakor blazni. Schiller je postavljaj noge v mrzlo vodo, ko je pesni zlagal. Milton in Carthesius sta si zamotavala glave v perice in tudi Bossuet si je omotaval glavo s toplimi krpami. Rossini je skladal v postelji, a Rousseau je najlože razvijal svoje misli, če je hodil o poludne po največi vročini z golo glavo po solcu.

Mnogi ženijalni ljudje so posebno udani opojnim pijačam, na pr. Aleksander Veliki, ki je na tem tudi umrl, ker pripoveduje se, da ga je ugonobila vročica potem, ko je bil desetkrat izpraznil „Herkulov vrč“. Caesarja, ki je prenašal neizrečene množstvo pijače, morali so večkrat njegovi vojaki onesvečenega domu nesti. Ako smemo Horacu verovati, neso ni Sokrates, ni Seneca, ni Cato najtreznejše živeli. Torquato Tasso sam o sebi izpoveda, da je neizmeren pijanec in da je blazen od samega pitja in ljubezni. Nemški pesnik Kleist je zblaznel od premnovega pitja in se ustrelil s svojo ljubico. Ameriški najboljši pisatelj Poe je padel v pijanosti v jarek in od tam so ga prenesli v bolnico, kjer je umrl. Vzgledeov za to nesrečno strast ženijev imamo torej v izobilji.

nadarjenost slovenskih dijakov. Res je, da je mnogo jako talentiranih, na to sem ponosen tudi jaz, a mnogo nadarjenih se zgubi, da ne dovrše svojih študij. Slovenski časniki naj bi to poudarjali in skušali doseči, da poneka pri nas ta žalostna prikažen. Imenovalo se je hrvatske dijake iz Dalmacije, a ti so večinoma večji kulturnemu jeziku italijanskemu v katerem napravljajo tudi izpite. Tudi Poljaki imajo na svojih poljskih gimnazijah kak predmet, ki se poučuje v nemščini, kot praktična vaja. Še jedenkrat ponavlja potem, da se ga ni razumelo dobro, da ni rekel: Do sem, a ne dalje. A za zdaj je takega mnenja, kakor ga je izrazil.

Pri glasovanju vsprejeli so se vsi trije odstavki predloga fin. odseka brez ugovora.

Posl. dr. Vošnjak poroča v imenu fin. odseka o prošnji Margarete Bavlofski, udove vojaškega zdravnika, za miloščino. Ker je bil pokojni pristojen v Šlezijo, se prošnja ne more uslišati in se odkloni.

Posl. Hribar poroča v imenu fin. odseka o proračunu dež. posojilnega zaklada za leto 1892. Skupna redna in izvenredna potrebščina znaša 213.315 gld., skupna vsota pokritja pa 127.331 gld. torej je primanjkljaja za 85.984 gld. kateri je pokriti iz deželnega zaklada. Proračun se odobri brez ugovora.

Isti poroča o računskem sklepu deželno-kulturnega zaklada za l. 1890. Skupno redno in izvenredno pokritje za leto 1890. znaša 3.922 gld., skupna redna in izvenredna potrebščina pa 2.793 gld. 90 kr., torej je pokritje večje za 1.128 gld. 10 kr., za kateri znesek se je imovina proti preteklemu letu pomnožila.

Mimo proračuna za leto 1890. je dohodkov manj 598 gld., in stroškov manj 1.726 gld. 10 kr., torej prihranka 1.128 gld. 10 kr. Izdalo se je: Donesek deželni vinarski, sadjarski in poljedelski šoli na Grmu 2400 gld., razni stroški 20 gld. 90 kr., za deželno kulturne namene 760 gld. — Računski sklep potrdi se brez ugovora, isto tako izkaz imovine.

Posl. Krsnik omenja daril za uničevanje škodljivih mrčesov, ki se naj razpisujejo tudi na dalje.

Posl. Hribar poroča o proračunu deželno-kulturnega zaklada za l. 1892. Skupna vsota potrebščin kaže 3.910 gld. (za šolo na Grmu 2400 gld. za dež. kulturne namene 1486 gld., razni stroški 24 gld.) skupno pokritje je 3910 gld. (globe 1700 gld. lovski listi 2200 gld.) torej ni presežka niti primanjkljaja. Proračun se odobri brez ugovora.

Društvu za varstvo vinogradarstva na Dunaji se dovoli podpora 50 gld.

Posl. Hribar poroča o računskem sklepu gledališkega zaklada.

Vsi redni in izvenredni dohodki za leto 1890. znašajo skupaj 60.040 gld. 14½ kr., vsi redni in izvenredni stroški pa 75.106 gld. 92½ kr., torej presegajo stroški dohodke za 15.066 gld. 78 kr. Dohodkov je mimo proračuna več za 55.870 gld. 14½ kr., stroškov pa manj za 115.486 gld. 7½ kr., torej je skupno pokritje večje za 171.356 gld. 22 kr., in sicer vsled večjih dohodkov — mej njimi prispevek kranjske hranilnice z 20.000 gld. — pa tudi vsled manjih potroškov za zgradbe. Leta 1890. je bilo za gradnjo gledališkega poslopja izdanih 58.216 gld. 38½ kr. Po pristetih stroških v prejšnjih letih znašajo do konca 1890. leti skupni stroški tega naslova 60.746 gld. 73½ kr. Stavbinske imovine je bilo koncem 1890. leta 51.893 gld. Imovina se je proti lanskemu letu povečala po odštetih 4%, odpisih za 25.826 gld. 2½ kr. Pri tem pomnožku se pošteva zlasti vrednost gledališke stavbe, oziroma dejanski potrošek za njo do 31. decembra 1890. leta. — Računski sklep se odobri brez ugovora.

Ob 1¾. uri zakluči deželni glavar sejo. Prihodnja seja v petek 11. marca.

Poročilo deželnega odbora glede učnih knjig za slovenske ljudske in srednje šole.

V 11. seji dne 18. novembra 1890 naročilo se je deželnemu odboru

1. da pri šolskih oblastvih dela na to, da se na slovenskih vspešnih razredih za grščino uvede slovenski učni jezik in polagoma tudi na višjih razredih gimnazij v Ljubljani in Novem mestu za slovenske učence upelje slovenski učni jezik, in

2. dalo pooblastilo, da založnikom potrebnih učnih knjig za 5., 6., 7. in 8. razred slovenskih ljudskih, oziroma meščanskih šol, potem obrtnih

nadaljevalnih in srednjih šol dovoljuje primerne podpore.

3. V to svrhu dovolila se je za l. 1891. svota 2000 gld. iz deželnega zaklada.

K točki 1. Z dopisom dne 18. februarja 1891. l. št. 499, obrnil se je deželni odbor do c. kr. deželnega šolskega sveta s prošnjo, naj pri visokem c. kr. naučnem ministerstvu dela ne to, da se na slovenskih vspešnih razredih za grščino uvede slovenski učni jezik in da se tudi na višjih razredih nekateri predmeti, zosebno latinščina in verouk, predavajo v slovenščini.

K točki 2. Deželni odbor sklical je anketo strokovnjakov na dan 7. januarja 1891. l., h kateri je povabil in katere so se udeležili sledeči gospodje: Deželni šolski nadzornik J. Šuman, gimnazijska ravnatelj A. Senekovič in Fr. Wiesthaller, profesorji Fr. Levec, Fr. Orožen in S. Rutar, ravnatelj c. kr. strokovnih šol I. Šubic, vadniški učitelj I. Tomšič, učitelj na strokovni šoli A. Funtek, ravnatelj I. mestne šole A. Žumer, učitelj J. Belé in slednjič poročevalec, deželni odbornik J. Vošnjak. (Št. 499 l. 1891.)

Enketa izrekla se je v tem smislu, da se potrebujejo nastopne slovenske učne knjige, za kojih izdajo naj bi se dajale podpore:

1. Za 5. do 8. razred ljudskih šol:

- a) Berilo za 5. in 6. razred,
- b) Berilo za 7. in 8. razred,
- c) Slovenska slovnica.

Profesor Levec se izrazi, da bode berilo za 7. in 8. razred še v tekočem letu izgotovil, ono za 5. in 6. razred in pa slovnico pa 1892. leta. Teh učnih knjig tiskalo naj bi se 500—600 izvodov.

d) Računice. Te knjige sestavi bi vadniški učitelj Tomšič po Močnikovih učnih knjigah; c. kr. založništvo šolskih knjig pa bi bilo naprositi, da prevzame izdajo knjig.

e) Zemljepisje. Po izjavi prof. Orožna, kateri je pripravljen sestaviti zemljepisje, moralo bi isto obsegati tri zvezke po 7 pol. Prvi zvezek za 6. razred bi se lahko že letos natisnil.

f) Zgodovina. Prof. Verhovec v Novem mestu naj se povabi, da spiše potrebne učne knjige.

g) Prirodopisje. Ker je ravnatelj Lapajne predložil deželnemu odboru prestavo Pokornyjevih učnih knjig, naj se po nasvetu ravnatelja Senekoviča rokopis izroči strokovnjaku v pretres in oceno.

h) Naravoslovje. Ravnatelj Senekovič je pripravljen potrebne učne knjige za 6., 7. in 8. razred spisati, potem pa naj bi F. Bambergova tiskarna prevzela izdajo, ker ima že vse potrebne podobe.

i) Atlantje. Tvrška Hölzl na Dunaji, katera izdaja atlante za ljudske šole, povabi naj se, da izda atlante s slovenskim tekstom. Prof. Rutar je pripravljen preskrbeti slovenski prevod.

k) Katekizmi. Enketa izreče željo, da se slovenski katekizmi v jezikovnem oziru pregledajo ter se pri novih izdajah gleda na jezikovno pravilnost. Deželni šolski nadzornik Šuman meni, naj bi se zaradi tega pisalo knezoškofijskemu ordinarijatu.

2. Za strokovne in obrtne nadaljevalne šole:

a) „Obrtno spise“ sestavlja že učitelj strokovne šole A. Funtek ter bode knjiga tekom leta prišla na svetlo.

b) „Nauk o menjicah“, spisal dr. Romich, učitelj na meščanski šoli v Krškem, se lahko še letos natisne.

c) Matematika in geometrija za c. kr. stokovne šole. Ravnatelj J. Šubic je pripravljen to knjigo spisati.

3. Za srednje šole:

a) Nemško berilo za slovenske vspešne razrede, ker so za nemške razrede potrjena berila pretežno umljiva slovenskim učencem, kateri so še malo večji nemškega jezika. O tem predmetu posvetovala se bode konferenca gimnazijskih profesorjev.

b) Berilo za 7. in 8. razred sestavi je že prof. Sket v Celovci ter ga predložil visokemu c. kr. naučnemu ministerstvu. Deželni šolski nadzornik J. Šuman pregledal je rokopis ter pravi, da prvi del ugaja tudi za učiteljske pripravnice.

c) Geometrija po dr. Kočevarji prišla bode v Bambergovi tiskarni na svetlo.

d) Zgodovina. Prof. Rutar nasvetuje, da se visoko c. kr. naučno ministerstvo prosi za potrditev Jesenkove učne knjige.

e) Mineralogija. Ravnatelj Šubic omenja, da boče spisati tako učno knjigo po Hochstetterju in Bischingu.

f) Grščina. Deželni odbornik dr. Vošnjak opozarja na dotični deželno-zborni sklep, po katerem naj se tudi za grščino uvede slovenski učni jezik. Na to omenja deželni šolski nadzornik Šuman, da bi naučna uprava težko v to privolila.

Ravnatelj Senekovič misli, da naj bi se tudi za višjo gimnazijo napravili slovenski vspešni razredi s slovenskim učnim jezikom za nekatere predmete. Dalje izrazi željo glede izdaje občnega latinsko-slovenskega besednjaka.

Glede izdavanja teh učnih knjig izjavlja poročevalec imenom deželnega odbora, da deželni odbor ni pri volji, prevzeti izdaje in zaloge, pač pa bi bil pripravljen pisateljem dajati nagrade, da se dotičnim založnikom s tem olajša izdaja. Na to se enketa izreče za nagrade pisateljem po 20 do 30 gld. od tiskane pole.

Na podlagi teh enketnih sklepov pozval je deželni odbor navedene pisatelje, da sestavijo dotične učne knjige, kar so tudi storiti obljubili. (Št. 1784, 1886, 1947, 2545, 4427, 5522, 6427, 7302 l. 1891.)

Do sedaj pa je izšla jedna učna knjiga: „Obrtno spise“, spisal A. Funtek, založil Dragotin Hribar, tiskar v Celji.

K točki 3. Iz svote 2000 gld., dovoljene za izdajo učnih knjig, izplačalo se je dosedaj:

1. Tukajšnjemu krojaču Matiji Kuncu za izdajo več učnih knjig za posebne tečaje krojaškega obrta podpora 100 gld. (Št. 6219 l. 1891.)

2. Strokovnemu učitelju Antonu Funteku za sestavo „Obrtnega spisa“ nagrada 300 gld.

Ker se utegne večina učnih knjig izdati šele prihodnje leto, nasvetuje deželni odbor:

Visoki deželni zbor naj sklene:

1. Za izdajo učnih knjig za leto 1891. dovoljena svota sme se, kolikor se so že letos ne bode zgodilo, porabiti 1892. leta.

2. Za leto 1892. dovoli se v to svrhu svota 2000 gld. iz deželnega zaklada.

Politični razgled.

Notranje dežele.

V Ljubljani, 10. marca.

Češki deželni zbor.

Deželnemu maršalu došel je dopis namestnikov, ki predlaga punktacijske predloge deželnemu zboru. Vlada predlaga načrt za volilno reformo, po kateri bi bilo pomnožiti število poslancev za 13, potem načrt o kurijatnem zakonu in načrt spremembe deželnega reda, kateri je potreben vsled kurijatnega votuma. Z drugim dopisom predložil je namestnik tudi načrt za razdelitev okrajev, in sicer tiste operate, kateri so že izdelani in pa zakonski načrt o minoritetnih šolah. Deželni maršal dal je te predloge pristojnemu odseku.

Enketa za regulacijo valute

sešla se je predvčeršnjim k prvi seji, kateri je predsedoval finančni minister dr. Steinbach; navzočni so bili vsi višji uradniki finančnega ministerstva, razven teh pa tudi pravosodni minister grof Schönborn in pa ministra Pražák in Kuenburg. Doslej izrekli so se vsi člani enquete o stavljenih jim uprašanjih ugodno. Izrekli so svoje mnenje Moric Bauer, ravnatelj Dunajske bančne družbe, Moric Benedikt, urednik „N. Fr. Pr.“, Bogoljub Bondy, predsednik Praške trgovinske in obrtniške zbornice, profesor dr. Braf in dr. Matuš, ravnatelj deželne banke češke.

Ogerska zbornica.

Ugronova stranka, stoječa na programu iz l. 1848., predložila je samostojen načrt adrese, v kateri naglašja najprej udanost svojo za vladarja in domovino in potem prav obširno razpravlja o državno-pravnem temelju, kakor ga je ustvarila pogodba iz leta 1867. Po sodbi te stranke je državno-pravna osnova taka, da ni ne absolutistična ne konstitucionalna in ker si interesi obeh državnih polovic niso identični, ampak često nasprotni, je pogodba obema kvarna. Načrt navaja potem tirjatve stranke: personalno unijo, samostojno carinsko ozemlje, samostojno vojsko in konzularstvo ter konča, da je ohranitev dosedanje državno-pravne pogodbe povod, da mora vlada siloma sestaviti državnozbornsko večino, katera ni izraz narodove volje, kar je na očitno škodo državi.

Vnanje države.

Srbske homatije.

Radikalni poslanci Aleksa Ratarac, Joksim Padlovič in Radislav Mitrovič interpelovali so vlado zaradi počenjanja mitropolita Mihajla. Vse 14 točke, katere navaja interpelacija, so prave obtožnice proti mitropolitu; očita se mu, da je v zadevi ločitve kralja Milana in kraljice Natalije postopal nepra-

vilno in falsifikoval dotično razsodbo škofijske sinode, da je z drugo cerkveno oblastjo dopisoval si glede nekakega pretendenta in da je, kakor trdi menih Visarion iz bilandarskega samostana na gori Atos, izdal tuji državi važne državne tajnosti. —

Italijanska zbornica.

Včeraj začela se je v italijanski zbornici velika finančna debata, ki bode, kakor se splošno sodi, odločilna za usodo Rudinijevega ministerstva. Finančnega odseka poročilo navede, da je v državnem gospodarstvu primanjkljaja enajst milijonov frankov, naglašajo pa, da je to še splošno, ker je bilo v prejšnjem upravnem letu deficita pet in sedemdeset milijonov. „Riforma“ pravi, da je ta primera povsem nepravilna, saj je tudi proračun tistega leta izkazal samo 53 milijonov frankov deficita, da se je pa faktični deficit povečal še za 22 milijonov, in da bode tudi sedaj tako. — Kakor vse kaže, bode finančna debata strahovita a tudi osodepolna za bodočnost Italije.

„Madame Anastasie“

zoveja v Parizu seveda v zaničljivem zmislju gledališko cenzuro. O njej je bila precej ostra debata v narodni zbornici. Radikalna stranka zahtevala je odpravo cenzure, a minister Bourgeois ji je nasprotoval, trdeč, da je cenzura boljše nego sledeča kazen, ker je z nje pomočjo mogoče zaprečiti marsikaj, kar bi utegnilo škoditi državnim interesom ali pa čast posameznikov. Zbornica pritrdila je ministru popolnoma in zavrgla z veliko večino vse predloge. Nekateri listi upajo, da bode ta debata dala cenzuri novo moč, da se bo upalo zopet vršiti svoje pravice.

Dopisi.

Iz Kamnika 6. marca. [Izv. dop.] Krasna lega prijaznega našega mesta je pač znana širom domovine. Priroda je bogato obdarila mesto in okolico njegovo. Prirodi pridružila se je v novejšem času nemška za blagor slovenski uneta akcijska družba, ter nam postavila kar dva kolodvora, da ustreže vsestranski potrebam, željam in strastim, da ublaži žalostne posledice srditih bojov mej severom in jugom. Sezidala nam je ta kolodvora sredi plodonosnih njiv, — imamo ju, — do obeh pa nas vodi zaplankana pot, na severni strani po razdrtem žlebu, na južni pa po blatnem in kolikor moč še bolj zaplankanem in z lesovjem založenem kolovozu. Pa kaj to! Imamo vsaj dva kolodvora, eden za Nemce, drugi za Slovence. Že smo bili odmerili krasno cesto „Unter den Linden“ na severni kolodvor — oficijalno „Fuhrladestelle“ — pa vzela jo je zima, vsaj za letos, dočim se južna stran zamaži, da razširi pot na južni kolodvor. In merimo in vlečemo na obe strani, na sredi pa — je blato ostalo, in po blatu gazimo na oba kolodvora in še bomo gazili. In blato gazili bodo tudi „dobro došli“ nam gostje, če jih bode letos še kaj. Pošiljali jim bomo slavnoznano godbo na kolodvor, da blatno jezero gazeči ne izgube poguma; utegnili bi ostati kje na šutni ali celo v Zaprecah, kar bi bilo nam na severu v očitno škodo.

Bliža se pomlad. Zopet bomo merili ceste — senčnate, prostorene za živali in ljudi na obe strani, za Slovence in Nemce, na severni in južni kolodvor; a gazili bomo staro blato še za naprej, dokler se nam ne sezida liki curek rava cesta „Unter den Linden“ pod sloveči „Theêrôsenheim“ — v kar nam Bog pomodi in sloga — Kamniška! Star purgar, ki bi rad po suhem hodil.

Opomba uredništva. Res skrajni čas bi že bil, da si prijazni Kamnik omisli in dodela mestu dostojno kolodvorsko cesto s posebnim oddelkom za pešce. Taka cesta pa mora biti tudi dovolj razsvetljena. Nadejamo se, da bode slavno županstvo storilo svojo dolžnost in ukrenilo vse potrebne korake, da se zapreke odstranijo, da bodo že prvi pomladanski izletniki korakali po suhem v priljubljeni naš Kamnik. Gosp. zastopniku mesta Kamnika v dež. zboru pa priporočamo, da priskoči županstvu v pomoč in pospeši točno in ugodno rešitev te nujne zadeve.

Domače stvari.

— (Deželni zbor kranjski) ima tretjo sejo jutri zjutraj ob 10. uri. Na dnevnem redu so večinoma prošnje, o katerih poročajo dotični odseki, in poročila finančnega odseka o nekaterih računskih sklepih in proračunih.

— (Koncert „Glasbene Matice“) bode dne 12. marca 1892. leta v veliki dvorani filharmoničnega društva pod vodstvom g. M. Hubada. Pri koncertu sodelujejo: gosp. J. K. Tertnik, operni pevec, gosp. Hanuš Baudis, koncertnik in učitelj „Glasbene Matice“, g. K. Hoffmeister,

pianist in učitelj „Glasbene Matice“; slavna godba c. in kr. pešpolka baron Kuhna št. 17. pod osebnim vodstvom svojega kapelnika gosp. Nemrava; moški in ženski zbor „Glasbene Matice“. Vspored: 1. Anton Dvořak: 149. psalm, (Nova pesem stvarnika poslavi!) za mešan zbor in orkester. 2. Anton Nedvďd: „Ne zabi me!“, moški zbor. 3. R. Wagner: Slavospev Walterjev iz opere „Mojsterški pevci Norimberški“, poje g. J. K. Tertnik, spremlja orkester. 4. Anton Dvořak: a) Prstan, b) „Da jaz te zapustim!“, dvospeva za soprau in alt, poje ženski zbor. 5. J. S. Svendsen. a) Romanca, Alex Zarzyky b) Mazurka, za gosli, svira g. Hanuš Baudis. 6. K. M. Weber: Hčunova arija iz opere „Oberon“, poje gosp. J. K. Tertnik, spremlja orkester. 7. Anton Foerster: „Ljubica“, mešan zbor. 8. Pietro Mascagni: Cerkevni zbor in opere „Cavalleria rusticana“, dvojen mešan zbor s spremljevanjem orkestra. Sopransolo gđe L. Daneš. Cene protorom: Cercle à 2 gld., prva vrsta sedežev v pritličji in na galeriji à 1 gld. 50 kr., ostali sedeži à 1 gld., ustopnina à 60 kr., dijaške ustopnice à 30 kr. se dobivajo v trgovinah g. Fr. Petriča in g. Fr. Sossa in na večer koncerta pri blagajnici. Začetek točno ob 8. uri zvečer.

— (Slovensko gledališče.) V nedeljo dne 13. t. m. bode se predstavljala znan Ohnetov igrokaz: „Fužinar“ (Le Maître de Forges) v prevodu g. Valentina Kopitarja. Ker se je že dolgo želelo, da se spravi na naš oder „Fužinar“, ustreglo se je zdaj občni želji in tako se bode spet podala občinstvu izborna dramatična predstava.

— (O razmerah v bodočem deželnem gledališču) se nam piše: Z ozirom na to, da ima nemški „Theaterverein“ kmalu sejo in da se bode pri tej tudi posvetoval, kaj in kako je ukreniti glede lož, „Theaterdirektorja“ itd., prosil bi Vas, da povzdignete v svojem listu glas in priporočate slavnemu deželnemu odboru in našemu Dramatičnemu društvu, naj ukreneta, da se 1. na noben način števílo slovenskih predstav ne skrči, (sedaj jih je baje določeno 8 na mesec. Op. pis) da, želeli bi bilo, da se še poveča. Le tako bomo mogli uspešno konkurirati z nemškim gledališčem, kateremu na noben način ne sme biti dovoljeno večje število predstav! 2. naj skušata oddati v najem gledališča slovenskemu direktorju. (Tu navede gosp. dopisnik nekaj osebnih zadev, katere se nam ne zde primerne za javnost. Uredn.) Nemci pa naj napravijo, kakor jim drago! 3. da se lože za slovenske predstave oddado posebej. Na vsak način pa mora v novi hiši imeti slovenska dramatika prednost pred nemško! — O tej važni zadevi bomo imeli še priliko govoriti obširneje, kajti od njene ugodne rešitve je v prvi vrsti odvisen napredek naše slovenske dramatike.

— (Za družbo sv. Cirila in Metoda) nabrala je vesela družba v „hôtél Métropole“ v Ljubljani svoto 3 gld 50 kr., katero smo doposlali vodstvu.

— (Umrli je) včeraj č. g. Ivan Toman, bivši nemški propovednik v Trstu, pozneje župnik v Črnučah in zadnji čas, ko je živel v pokoji, duhovnik pri nemški cerkvi v Ljubljani. — Na svojem domu v Idriji umrl je včeraj zvečer gosp. Jurij Tavčar, znan cerkveni slikar in podobar. Pokojni izdeloval je sosebno oltarje in slikal križeva pota, mnogo cerkva po Kranjskem in Primorskem okrašenih je z njegovimi izdelki.

— (Na pritožbe) o nerednem dobajanju lista posamičnim naročnikom izjavljamo, da se list redno odpošilja dan za dnevom ob isti uri. Ako ga torej kdo dobiva neredno, kriva je temu le dotična pošta, kjer ga vsprejema. Tam naj se torej pritoži.

— (Obrte so odpovedali) meseca februarja t. l. sledeči obrtniki: Mihajl Učak, sobno slikarstvo; Janez Lerch, pilarstvo; Barba Kastelic, sejmarstvo; Anton Sirk, branjerijo; Marija Tuma, čevljarski obrt in Jera Juvanc, prodajo jedil.

— (Prememba v posesti.) Barona Cudelli-a gozde pri Lazah, ki obsegajo 135 oralov, kupil je posestnik Jožef Verbič iz Bistre za 9000 gld.

— (Najlepšo Prešernovo sliko) ima gotovo slovanska čitalnica v Mariboru. Slika predstavlja Prešerna v njegovi najboljši dobi in se vsi veščaki izražajo o njej jako laskavo. Stari možje, ki so Prešerna osebno poznali, trdijo, da je ta podoba jako dobro pogojena. Izdelal jo je z oljnatimi barvami v naravni velikosti naš domač portretni slikar g. Dekleva, ki biva sedaj v Mariboru. Dasi

ne živi v najboljših gmotnih razmerah, vender se je toliko žrtvoval, da je to sliko brezplačno poklonil slovanski čitalnici v Mariboru. Opozarjamo vse častilce Prešernove, da si ogledajo to znamenitost Mariborske čitalnice, kadar imajo k temu priliko. Želeti pa bi bilo, da bi se našel podjetnik, ki bi dal to sliko pomnožiti, da bi se zamogla tudi druga narodna društva preskrbeti dostojno sliko našega prvega pesnika.

— (Slovanska čitalnica v Mariboru) priredi v nedeljo dne 13. t. m. ob 8. uri zvečer v svojih prostorih zabavni večer s tombolo. Ker je odbor za to tombolo nakupil že krasnih in dragocenih dobikov, nadejati se je obilne udeležbe članov in po njih upeljanih gostov.

— (Strica otrovala.) V Dolini pri Trstu umrl je koncem preteklega meseca gostač Ant. St. Kmalu po smrti raznesla se je vest, da je bil otrovan. Poizvedbe dognale so toliko, da so res izkopal mrtvo truplo in se je pokazalo, da je bil St. res otrovan s fosforjem. Zaprli so nečakinjo umrlega, ki je stregla pokojniku mej boleznijo, ker nanjo leti sum, da je otrovala svojega strica.

— (Kryav dvoboj) vršil se je na Reki mej znanim odvetaikom dr. Barčičem in poveljnikom veteranskega zbora Schödleom. Dr. Barčič bil je smrtno ranjen in je umrl malo ur pozneje.

— („Črna gora“) je naslov daljšemu pesniškemu delcu, katero je zložil znani pesnik Turkuš. Dobiva se po 20 kr. s pošiljanjem na dom pri pisatelju. Naslov: Prof. Turkuš, Graz, Lessingstrasse 22.

— (Slovenski klub na Dunaji) ima v soboto 12. t. m. peti svoj večer v tej sezoni z berilom g. prof. dr. Janka Pajka: „Predmet iz praktične filozofije.“ Dvorana „zur gold. Kugel“ am Hof 10, mezzanin. Začetek ob 8. uri zvečer. K temu večeru vabijo se na Dunaji bivajoči Slovenci.

— (Slovensko pevsko društvo na Dunaji) priredi 19. marca svoj veliki postni koncert v dvorani Ronacher-jevi. Vspored priobčimo prihodnjic.

Danes „Jour-fixe“.

Telegrami „Slovenskemu Narodu“:

Darmstadt 9. marca. Stanje po mrtvoudu zadetega nadvojvode nespremenjeno.

Bruselj 9. marca. Po pogrebu nekega delavca hodile tolpe socijalistov delavcev z rudečimi zastavami po ulicah in kričale: „Doli z ministerstvom!“

Budimpešta 10. marca. V zbornici poslancev rekel je pri nadaljevanji adrese debate ministerski predsednik Szapary, da je Apponyi govoril, kakor da je zmaga narodna stranka pri volitvah, a dejansko je baš nasprotno res. Narod je dal vodstvo za delovanje zopet v roke vlade in ta bode storila svojo dolžnost. (Živahno odobravanje.)

Budimpešta 10. marca. V tajni seji so sklenili poslanci državne zbornice, da poklonijo na korist stradajočim na Gorenjem Oger-skem jednodnevne dijete.

Pariz 10. marca. Loubet ponudil je baje Constansu mesto generalnega guvernerja v Algiru ali pa kako poslaniško mesto. Prvo je baje Konstans takoj odklonil, o drugem pa se še ni izrazil. Splošno mnenje je, da ostane Constans v Parizu ter da bode v senatu pobijal vlado.

Carigrad 10. marca. Turška oblast zaprla je tukajšnjega agenta ruske pošte Šišmanova, o katerem sumi, da mu je kaj znano o umoru Vulkoviča. Na reklamacijo ruskega konzula izročili so ga njemu.

Razne vesti.

* (Glasbena in gledališka razstava na Dunaji.) Slavna skladatelj Anton Rubinstein in St. Saëns obljubila sta, da bodega pri tej razstavi dirigovala vsak v enem koncertu. V drugi polovici meseca maja bode koncertovala Budimpeštanska filharmonična družba.

* („Prvni češka politična jednota v Vidni“) imenuje se društvo, katero na Dunaji že sedem let dela v prosep češko-slovanske ideje. Dobrovoljne darove v dosego svojega namena vsprejema imenovano društvo pod gorenjim naslovom I. Liebenbergasse št. 6. Predsednik društvu je Vaclav Kubik, tajnik Vladimir Skrejšovský.

* (Potres.) V raznih krajih v Italiji bili so zadnje dni precej močni potresi.

Lastnina in tisk „Národne Tiskarne“.